

Dato: 22.08.2017 Arkivkode: Bilag nr: Arkivsak ID: 17/22030 J.post ID: 17/173496
Saksansvarlig: Øyvind Brandt
Saksbehandler: Anne Kristine Feltman

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Formannskapet		

Klimaklok Bærum -Klimastrategi 2030

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Klimastrategi 2030 med handlingsplan vedtas
2. Konkrete tiltak med økonomiske konsekvenser behandles som del av HP 2018-2021

SAKEN I KORTE TREKK

Rådmannen legger i denne saken frem forslag til Klimastrategi 2030 med målsettinger og strategier, og egen handlingsplan med konkrete tiltak. Som del av rådmannens forslag til handlingsprogram 2018-2021 legges det frem forslag til budsjettmessig styrking av klimaarbeidet.

Klimastrategien vil erstatte Energi og klimaplan 2013-2017.

Rådmannen understreker at forslaget til klimastrategi er en første versjon og at det legges opp til at arbeidet med klimagassreduksjoner utvikles løpende. Målsettinger og virkemidler vil vurderes i 2018 og strategien vil revideres i 2019 med vurdering av følgende:

- Konkretisere og eventuelt øke målsettingene og tiltakene for Klimaklok
- Utvide hvilke områder som omfattes av Klimaklok
- Konkrete målsettinger og tiltak for indirekte utslipp.

Bakgrunn

Norge har sluttet seg til Parisavtalen fra 2015 og EUs målsetting om 40 prosent reduksjon i klimagassutslipp innen 2030. Bærum politikere vedtok våren 2016 å igangsette utviklingsprogrammet Klimaklok kommune. Gjennom dette vedtaket har politikerne gitt et tydelig signal om å ville bidra til å løse klimautfordringene. Hovedutvalget for miljø, idrett og kultur oppnevnte et eget Klimapanel, ledet av Jens Ulltveit-Moe, for å gi Bærum råd om både

målsettinger og tiltak. Rådmannen har hatt stor nytte av panelets rapport i arbeidet med strategien.

Det finnes allerede mange eksempler på gode klimatilbud i Bærum, både i privat og kommunal regi. Powerhouse Kjørbo er ett kontorbygg som produserer energi og som leverer strøm til produksjon av hydrogen til den nye hydrogenstasjonen i Sandvika. Storøya skole på Fornebu var tidlig ute med passivhus-løsninger og bruk av klimateknologi. Deler av den kommunale bilparken ble tidlig lavutslipp, og det brukes i dag både biogass, el og hydrogen som drivstoff.

Kommunen har allerede erfart at gjennomføring av prosjekter med mål har skapt dynamikk og satt Bærum på kartet. Gjennom etableringen av SmartCity Bærum i 2011 er det allerede etablert en god arena for samarbeid mellom næringslivet og kommunen.

Kort om Klimastrategien

Innbyggere, næringsliv og egen organisasjon er blitt involvert i arbeidet, slik klimapanelet anbefalte. Strategien bygger på en rekke av panelets råd og handlingsplanen omfatter flere tiltak hentet fra Klimapanelets rapport.

Kommunen har samarbeidet tett med SmartCity Bærum om Klimaklok og i tråd med Klimapanelets råd foreslås en rekke tiltak gjennomført i samarbeid med SmartCity Bærum.

Klimastrategi har 3 hovedmål med tilhørende strategier:

1. I 2020 er Bærum etablert som en klimaklok kommune.
2. I 2050 skal Bærum være et lavutslippssamfunn og innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 40 %.
3. I 2027 skal Fornebu være etablert som nullutslippsområde.

Videre har strategien tre temaer; mobilitet, bygg og ressursbruk, med følgende målsettinger:

4. I 2025 skal 25 prosent av personbilene i Bærum være utslippsfrie.
5. I 2025 skal andelen av personreiser med kollektiv, sykkel og gange være 60 prosent og sykkelandelen skal være 7 prosent .
6. I 2020 er andelen kommunalt ansatte som reiser med kollektivt, sykkel eller gange til jobb 57 prosent. Innen 2025 er all personbilbruk i kommunens tjeneste utslippsfri og alle større kjøretøy benytter fossilfritt drivstoff.
7. Boliger, næringsbygg og kommunale bygg i Bærum skal være areal- og energieffektive og ta i bruk fremtidsrettede energiløsninger og klimatilpassede materialer.
8. I 2020 er energiforbruket i kommunens eiendomsmasse redusert med 16 prosent i forhold til 2016. Det skal jobbes for en klimanøytral bygningsportefølje.
9. I 2020 er mengde restavfall per innbygger redusert med 30 prosent.
10. I 2020 har Bærum kommune (som virksomhet) redusert eget forbruk og økt innkjøp av miljø- og klimatilpassede produkter og tjenester.

Det er utarbeidet forslag til strategier som følger opp målene som fremkommer i klimastrategien. I del 2 av saken gis en drøfting av de kvantitative målsettingene som foreslås for perioden frem til 2030.

Klimastrategiens hovedfokus er å mobilisere hele bærumsamfunnet for å redusere klimagassutslipp slik at vi bidrar til å hindre omfattende global oppvarming. Et klimaklokt Bærum kan bli en bedre kommune å bo, arbeide og leve i. Reduksjoner i klimagass-utslipp kan indirekte også bidra til bedre luftkvalitet, mer fysisk aktivitet og bedre folkehelse. I tillegg til virkemidler som på kort sikt skal bidra til å redusere klimagassutslipp, åpner klimastrategien for at kommunen tar en rolle som omstillingsaktør, som gjennom involvering og samarbeidsdrevet innovasjon, bidrar til bærekraftig utvikling for innbyggere og næringsliv. Planlagte tiltak skal legge til rette for utvikling av kunnskap, holdninger og handlinger.

Kommunen arbeider parallelt også med strategier for å møte konsekvenser av klimaforverring. Som kommune vil vi stå overfor store utfordringene knyttet til ett villere, varmere og våtere klima. Dette handler i stor grad om å håndtere mer konsentrert og omfattende nedbør (skybrudd) med de følger dette har for overvannshåndtering, flom, ras, kvalitet på drikkevann og badevann og trusler mot arts mangfold m.v. Dette inngår ikke klimastrategien, men er del av det samlede miljøarbeidet i Bærum.

Aktuelle politiske saker

Ressursmessig følges Klimastrategien opp i det løpende handlingsprogramarbeidet og det gis en samlet fremstilling av det økonomiske budsjettet som direkte kan knyttes til Klimastrategien i Handlingsprogrammet. Det vil rapporteres om klimastrategien i kommende årsmeldinger.

Rådmannen varsler følgende politiske saker som konkretiserer den videre innsatsen for klimagassreduksjoner i Bærum:

- Ladepunktplan for offentlig parkering – september 2017
- Sykelstrategi med forslag til handlingsplan – oktober 2017
- Kommunedelplan for Fornebu med miljøprogram – november 2017
- Mobilitetsstrategi – høsten 2017
- Revidert parkeringsstrategi for Bærum – våren 2018
- Handlingsplan for klimakommunikasjon – våren 2018

I tillegg er klima og energibruk også tema i en rekke andre saker som fremmes fra rådmannen frem til sommeren 2018:

- Handlingsplan Digitalisering
- Langsiktig driftsanalyse- og investeringsplan 2018-2037
- Anskaffelsesstrategien- status 2017

- Kommunale investeringsprosjekter:
- Bekkestua skole
 - Kommunegården

Oksenøya senter
Levre skole
Dønskiveien - Demenslandsby

I del 2 av saken redegjøres det nærmere for følgende:

Målsettinger for Klimastrategien
Ansvar og organisering av klimaarbeidet
Bærekraftige anskaffelser
Arbeidet med bedre rapportering

Vedlegg:

Klimastrategi 2030 - forslag fra rådmannen 220817	3694876
Utfordringsdokument til klimastrategi 2030 -220817	3694881
Vedlegg Klimapanelets anbefaling med rådmannens vurdering 220817	3694882
Handlingsplan til klimastrategi 2030 - forslag fra rådmannen 220817	3694942

DEL 2 – MER OM SAKEN:

Målsettinger

Forslaget til klimastrategi er en første versjon og det vil arbeides løpende for å videreutvikle strategier og tiltak for å redusere klimagassreduksjoner. Grunnlaget for å tallfeste flere konkrete målsettinger for klimagassreduksjon skal forbedres, også hvordan det kan settes konkrete målsettinger om reduksjon i de indirekte utslippene (klimafotavtrykket) for både bærumssamfunnet og kommunens egen virksomhet. Endringer i strategien og tiltak i handlingsplanen kan skje både i 2018 og ved en grundig revidering av strategien i 2019.

Rådmannen legger frem forslag til 10 målsettinger for klimaklok Bærum, 3 overordnede og 7 mål knyttet til områdene mobilitet, bygg og ressursbruk. Rådmannen har lagt vekt på at målene skal være ambisiøse og samtidige realiserbare, samt at det er viktig at kommunens egen virksomhet går foran.

For å tallfeste mål om klimagassreduksjoner er det behov for målbare indikatorer og kunnskap om hvilken effekt ulike typer tiltak kan forventes å gi. I dag er dette i begrenset grad tilgjengelig på kommunenivå. Som bakgrunn for drøftingen vises det til eget utfordringsdokument som gir status for klimagassutslipp i Bærum. Rådmannen redegjør i det følgende kort for de kvantitative målsettingene som foreslås i klimastrategien, for nærmere beskrivelse av utgangspunktet vises det til utfordringsdokumentet:

Innen 2030 skal klimagassutslippene være redusert med minst 40 %.

Det er utført en analyse av klimagassutslipp fra veitrafikk i Bærum basert på framskrivninger av både trafikkutvikling, lavutslipp- og nullutslippsteknologi, nye infrastrukturtiltak, bedret kollektivtilbud og økt trafikantbetaling (ut fra Oslopakke 3 og Nasjonal transportplan). Analysene bygger på en tilsvarende analyse for Akershus fylke og arbeid utført ved Transportøkonomisk institutt. Analysen for Bærum viser at utslippene knyttet til transport kan reduseres med mellom 30 og 50 prosent innen 2030. Det understrekes i analysen at framskrivningene bygger på svært ambisiøse forutsetninger.

I 2025 skal 25 prosent av personbilene i Bærum være utslippsfrie.

Utslippsfrie personbiler i Bærum utgjør i 2017 og omlag 9 prosent av bilparken, og bilene utgjør en økende andel av nybilsalget. Videreføring av den nasjonale avgiftspolitikken er den tyngste driveren for en raskt utskifting av bilparken. Fokus på elbilfordeler, ladepunktplan for offentlig parkering, og utbygging av ladetilbud både i eksisterende og nye boligselskaper er viktige lokale virkemiddel. Rådmannen vurderer at ambisjonen om 25 prosent andel utslippsfrie personbiler i Bærum er realistisk.

I 2025 skal andelen av personreiser med kollektiv, sykkel og gange være 60 prosent og sykkelandelen skal være 7 prosent .

En reduksjon i bilandel fra 52 % høsten 2016 til 40 % vil innebære at bosatte i Bærum (13 år og eldre) må redusere antall bilreiser pr dag fra i gjennomsnitt 1,7 til 1,3. Som en illustrasjon kan dette eksempelvis innebære at alle innbyggere i løpet av 14 dager erstatter seks bilreiser med andre reisemåter. Dersom to reiser skjer med sykkel, to med gange og to med kollektivtrafikk, vil

en nå målsatt andel på 7 % for sykkel og både kollektivtrafikk og gange vil få en andel på 26 % av alle reisene.

Med dagens innbyggertall, innebærer det at om lag 40 000 bilreiser pr dag må gjøres på annen måte for å nå målet om en bilandel på 40 %. Dersom reduksjonen fordeles likt mellom kollektivtrafikk, sykling og gange innebærer det om lag 13 300 flere reiser hver pr dag. En økning på 13 300 kollektivreiser pr dag vil bety at antall kollektivreiser utført av Bærums innbyggere som er 13 år og eldre øker med 18 % fra om lag 73 000 reiser i dag til 86 500 reiser pr dag.

Tall for reisevaner indikerer omfattende bilbruk knyttet til interne reiser i kommunen og at bruken av sykkel er på ett lavt nivå. Det vises til utfordringsdokumentet for en nærmere redegjørelse. Rådmannen vurderer at dette er en svært krevende målsetting.

I 2020 er andelen kommunalt ansatte som reiser med kollektivt, sykkel eller gange til jobb 57 prosent

Kommunen har i dag en høy andel ansatte som benytter bil til jobben (53 prosent om sommeren og 63 prosent om vinteren). I første omgang knyttes målsettingen til forbedringer i sommerhalvåret. Konkret innebærer målsettingen at omlag 850 ansatte må endre sine reisevaner og erstatte bilen med andre løsninger. Den interne kartleggingen av reisevaner viser at om lag 1/3 av de ansatte har mindre enn 6 kilometer til arbeidsstedet. Det er avgjørende at det finnes gode alternativer, blant annet kollektivtilbud og gode fasiliteter for de som har mulighet til å bruke sykkel eller elsykkel. Rådmannen vurderer at dette er en svært krevende målsetting for 3 år, men at det er viktig at kommunens egen virksomhet går foran. Det vil gjøres målinger underveis og vurderes hvorvidt det er grunnlag for å iverksette flere tiltak.

I 2020 er energiforbruket i kommunens eiendomsmasse redusert med 12 prosent i forhold til 2016.

Gjeldende energi- og klimaplanens mål om årlig reduksjon på 3 prosent fra 2009 for kommunale bygg har vist seg vanskelig å nå med tradisjonelle virkemidler. Forbruket er på om lag samme nivå som i 2009. Unntaket er energibruken i idrettsbygninger (idrettshaller og bad) som har hatt høy prioritet fordi det har vært stort potensiale for besparelser, som er redusert med mer enn 20 prosent i perioden 2011 - 2015. Det er fra 2016 iverksatt en rekke tiltak knyttet til eksisterende bygningsmasse. Rådmannen vurderer at det er realistisk å oppnå målsettingen frem til 2020.

I 2020 er mengde restavfall per innbygger redusert med 30 prosent.

Mengden restavfall er ett godt mål på ressursutnyttelse og kildesortering. I dag er utgjør restavfallet 161 kg per innbygger. Ved implementering av ny avfallsordning er det satt mål om at 50 prosent av matavfallet sorteres ut av restavfallet. Som en illustrasjon så vil 60 prosent utsortering av matavfall alene medføre ca 30 prosent reduksjon i mengde restavfall per innbygger. Redusert mengde restavfall kan også oppnås ved å øke sorteringsgraden av plast og papir fra husholdninger, og redusere matsvinn. *Rådmannen vurderer at dette er krevende målsetting for 3 år.*

Organisering og ansvar

Bærum har organisert kommunens miljø- og klimasatsing som et linjeansvar for alle tjenestesteder. Dette innebærer at alle enheter har et førstehånds ansvar for å ivareta miljøhensyn innenfor sitt virkeområde. Organiseringen avspeiler erkjennelsen av at miljø- og klimahensyn griper inn i all kommunal virksomhet, og derfor bør knyttes tett til den løpende virksomheten.

Arbeidet med Klimaklok i første fase og forberedelsen av en ny klimastrategi har vært gjennomført som et sentralt prosjekt direkte under rådmannen. Ressurspersoner fra plan og bygningstjenesten har vært utlånt til prosjektet og sentrale kommunalsjefer og direktører fra rådmannens ledergruppe har deltatt i arbeidet. Arbeidet har vært gjennomført innenfor eksisterende økonomiske rammer.

Klimapanelet anbefaler at kommunen etablerer et system som profesjonaliserer arbeidet med klima og klimaledelse. Anbefalingen innebærer at enhetene i kommunen skal følges opp, måle og rapportere innenfor klima på linje med økonomistyring. Hver enhet skal ha ansvar for sine områder med klare resultatmål.

Etter at Klimastrategien er behandlet i Kommunestyret vil rådmannen ha oppgaven som administrativ styringsgruppe for klimastrategien og følge gjennomføringen av handlingsplanen tett. Ansvar for gjennomføring av tiltak i klimastrategien forankres som hovedregel til sektoransvaret og linjen. Det videreføres et eget prosjekt for Klimaklok og gjennomføring av klimastrategien, og det foreslås avsatt egne ressurser til arbeidet. Prosjektet Klimaklok vil forankres under direktør for Strategi og Utvikling. Rådmannen foreslår i HP 2018-2021 å styrke personellinnsats knyttet til prosjektet.

Rådmannen har utarbeidet forslag til tiltak i en handlingsplan og alle tiltak er forankret hos en kommunalsjef eller direktør i rådmannens ledergruppe og tiltakene er tidfestet. Tiltakene og ansvaret for gjennomføring vil inngå i rådmanns årlige oppdragsbrev til virksomhetene.

Bedre rapportering

Rådmannen vurderer at det er behov for å forbedre rapporteringen knyttet til klimagassutslipp. I klimastrategien er det formulert en egen strategi knyttet til å måle og vise data knyttet til klimagassutslipp.

Statistisk sentralbyrå har igangsatt arbeid for å forbedre statistikk om klimagasser på kommunenivå og Miljø og klimadirektoratet har igangsatt en ekspertutredning om bedre datagrunnlag. Kommunen følger resultatene av disse arbeidene.

Rådmannen har prioritert arbeidet med et bedre kunnskapsgrunnlag om klimagassutslipp knyttet til transport og data som beskriver reisevaner og bilbruk. I utfordringsdokumentet redegjøres det både for en ny reisevaneundersøkelse som gjennomføres med ett ekstra utvalg for Bærum, en analyse av klimagassutslipp fra transport i Bærum. Det er også gjennomført en såkalt Klimakost-analyse som indikerer det samlede klimafotavtrykket fra kommunens egen virksomhet.

Bærum kommune deltar i det globale klima- og miljønettverket Global Covenant of Mayors Compact of Mayors, tidligere Compact of Mayors, som ble lansert på FNs Climates Summit i september 2014. Global Covenant of Mayors er et felles globalt nettverk der målet er å synliggjøre det arbeidet hver enkelt by i verden gjør for å redusere klimagassutslipp, men vel så mye å skape et felles engasjement blant ordførere i verden – både gjennom klimagassreduksjon og klima-tilpasning, samt påskynde «det grønne skiftet». Deltagere i Skandinavia er København, Stockholm og Oslo. Nettverket gir kommunen referanser og benchmarking mot både virksomheter og samfunn utenfor landets grenser, og vi har tilgang til kompetanse for eventuelle korrigerende grep og nye initiativ.

Klimapanelet anbefaler at kommunen etablerer et system som profesjonaliserer arbeidet med klima og klimaledelse. Anbefalingen innebærer at enhetene i kommunen skal følges opp, måle og rapportere innenfor klima på linje med økonomistyring. Det skal utvikles konkrete mål og

resultatoppfølging. Rådmannen oppfatter at klimapanelets råd om å innføre sektorvise klimabudsjetter og klimaregnskap ligger tett opp til det systemet byrådet i Oslo presenterte som del av sitt budsjett for 2017. I Oslos klimabudsjett knyttes kommunens tiltak og ressursinnsats til målsettinger om klimagassreduksjoner både i kommunens egen virksomhet, i næringslivet og husholdningene.

Med bakgrunn i ett anmodningsvedtak i Stortinget har regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2017 gitt en vurdering av om Oslos klimabudsjett kan danne mal for en rapportering om klimakonsekvenser av statsbudsjettet. Finansdepartementet legger i sin vurdering vekt på at det er svært krevende å analysere sammenhengen mellom ulike tiltak og effekt på klimagassutslippene, og at det finnes en rekke faktorer som kan påvirke utviklingen i utslipp. Samlet sett vurderes Oslo's klimabudsjett ikke egnet som mal for en nasjonal rapportering i statsbudsjettet. I tillegg indikerer vurderingen at det vil være betydelig usikkerhet ved treffsikkerheten på lokalt nivå. Samlet sett vurderer rådmannen at det per i dag ikke er grunnlag for å innføre sektorvise klimabudsjetter og klimaregnskap, men at det vil arbeides videre med å utvikle grunnlaget for bedre rapportering.

Bærekraftige anskaffelser

Klimapanelet fremhever at kommunens innkjøp og anskaffelser er et viktig virkemiddel for å redusere klimagassutslipp. Kommunen kjøper varer og tjenester for ca. 2,3 milliarder kroner årlig. Ved å etterspørre innovasjon og grønne alternativer kan vi også ha betydelig innflytelse for å få til det grønne skiftet. Det er en viktig oppgave for landets femte største kommune å bidra til å skape et marked for mer klimavennlige alternativer. Vi kan gjøre at det blir privatøkonomisk lønnsomt å tilby og etterspørre grønne løsninger. Anskaffelsesstrategien med «grønne innkjøps-regler» gir mandat til å kreve vektlegging av miljø i anskaffelsene.

Kommunens vedtatte anskaffelsesstrategi har som hovedmål at *«kommunes behov for varer og tjenester skal dekkes på en formåls effektiv, kostnadseffektiv og bærekraftig måte i henhold til lover og regler.»* Videre står det i strategien at *«Bærekraftige anskaffelser skal sikre at kommunen etterspør klimakloke løsninger som svarer til ambisjonene i kommunens miljø- og klimaplan»* og at *«miljøhensyn skal vurderes ved planlegging av anskaffelser, og livssyklus kostnader skal vurderes for å finne den løsningen som gir lavest miljøbelastning i produktets levetid»*. Det er videre besluttet at *«kommunen skal søke å anskaffe nullutslippsbiler ved anskaffelser når krav til rekkevidde er mindre eller lik 300 kilometer»*.

Kommunens anskaffelsespraksis skal være fleksibel og underbygge at de miljøkrav og kriterier som stilles er best egnet for å nå målene i anskaffelsesstrategien om bærekraftige anskaffelser. I planleggingen av anskaffelsen skal det gjennomføres en risikovurdering av anskaffelsens klima- og miljøbelastning. Hvis det er tilstrekkelig antall leverandører som tilbyr miljøvennlige varer og tjenester, kan det være mest hensiktsmessig å stille absolutte miljøkrav, som krav om fossilfri transport. Dersom det er få leverandører som kan tilby miljøvennlige alternativer, kan det være mest hensiktsmessig å bruke miljø som et tildelingskriterium eller kontraktkrav. Miljøkriteriene vektet med minimum 30 prosent, når miljø- og klimabelastningen er vesentlig.

Klimapanelet har gitt kommunen råd om å stille krav til 30 prosent vekt på miljø og klima ved anskaffelse av varer og tjenester, og stille et absolutt krav om fossilfri transport ved innkjøp av varer og tjenester. Rådmannen vurderer at kommunens retningslinjer for bærekraftige anskaffelser imøtekommer rådene fra Klimapanelet.

I en tid der endringene skjer i raskt tempo kan vi gjennom innovative anskaffelsesprosesser, slik Klimapanelet anbefalte sikre at vi trekker veksler på de mest oppdaterte løsningene som

markedet har kjennskap til, før vi investerer. «Ved innovative anskaffelser defineres behovet og ikke løsningen først. Første steg vil være for kommunen å gå ut i markedet med et behov, og sammen med markedet diskuteres mulige løsninger. På den måten vil kommunen ha oversikt over mulige løsninger før de legger ut oppdraget på anbud og dermed ikke diskvalifisere noen».

Det er viktig at kompetansen på bærekraftige innkjøp innad i kommunen utvikles og styrkes for å sette kommunen i stand til å lykkes med miljøvekting i alle innkjøp. Det er også viktig at virksomhetene systematisk vurderer behov for innkjøp før man igangsetter anskaffelsen. Redusert forbruk er et viktig bidrag til å bli en klimaklok kommune.